

ДӘРІС №2

ХИМИЯ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ САЛАЛАРЫН АНЫҚТАУ, КӘСІПОРЫНДАРЫНЫҢ ОРНАЛАСУЫН ТАЛДАУ ЖӘНЕ ӨНІМ ӨНДІРУІН, ТАРАЛУЫН САРАПТАУ

**ГЕОГРАФИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ПРОФЕССОР
ТОКБЕРГЕНОВА АЙГУЛ АБДУГАППАРОВНА**

ЖОСПАР

Химия өнеркәсібінің салалары

1

Химия өнеркәсібінің Қазақстанда
даму болашағы

2

Химия өнеркәсібінің экологиялық
жағдайға тигізетін әсері

3

ХИМИЯ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ САЛАЛАРЫ

Химия өнеркәсібі – халық шаруашылығының маңызды салаларының бірі. Ол түрлі шикізатты (минералды, органикалық, газ, мұнай, көмір, тұздар және т.б.) өңдеп, ауыл шаруашылығы мен басқа салаларға қажетті өнім шығарады

Химия өнеркәсібінің 3 ерекшелігі

**Көмір мен
металлургия,
мұнай өңдеу**

**Шикізат
базасы
ауқымды**

**Табиғатта
кездеспейтін
жасанды
заттарды
шығарады**

НЕГІЗГІ (БЕЙОРГАНИКАЛЫҚ) ХИМИЯ

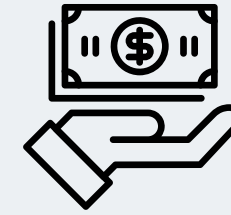
Минералды
шикізаттарды
өңдеу арқылы
бейорганикалық
қосылыстар
өндіреді.

01

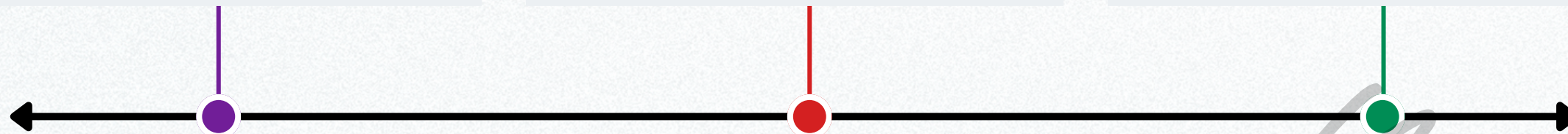
Өнімдері: күкірт
қышқылы, сода,
азот қышқылы,
тыңайтқыштар,
хлор, натрий
тұздары.

02

Қолданылуы:
металлургияда,
ауыл
шаруашылығында,
тоқыма және
басқа
өнеркәсіптерде.

03

ОРГАНИКАЛЫҚ СИНТЕЗ ХИМИЯСЫ

01

Мұнай, газ, көмір
өнімдерінен
органикалық
заттар өндіреді.

02

Өнімдері:
пластмасса,
синтетикалық
каучук, бояулар,
еріткіштер,
синтетикалық
талшықтар.

03

Қолданылуы:
машина жасау,
жеңіл өнеркәсіп,
құрылыс,
тұрмыстық
бұйымдар.

Ауыл шаруашылығы химиясы

Өнімдері: минералдық тыңайтқыштар (азотты, фосфорлы, калийлі), өсімдікті қорғау құралдары (пестицидтер, гербицидтер).
Қолданылуы: ауыл шаруашылығында өнімділікті арттыру үшін.

Тұрмыстық және парфюмерия химиясы

Өнімдері: сабын, жуғыш заттар, иіссулар, косметика, тұрмыстық химия заттары.

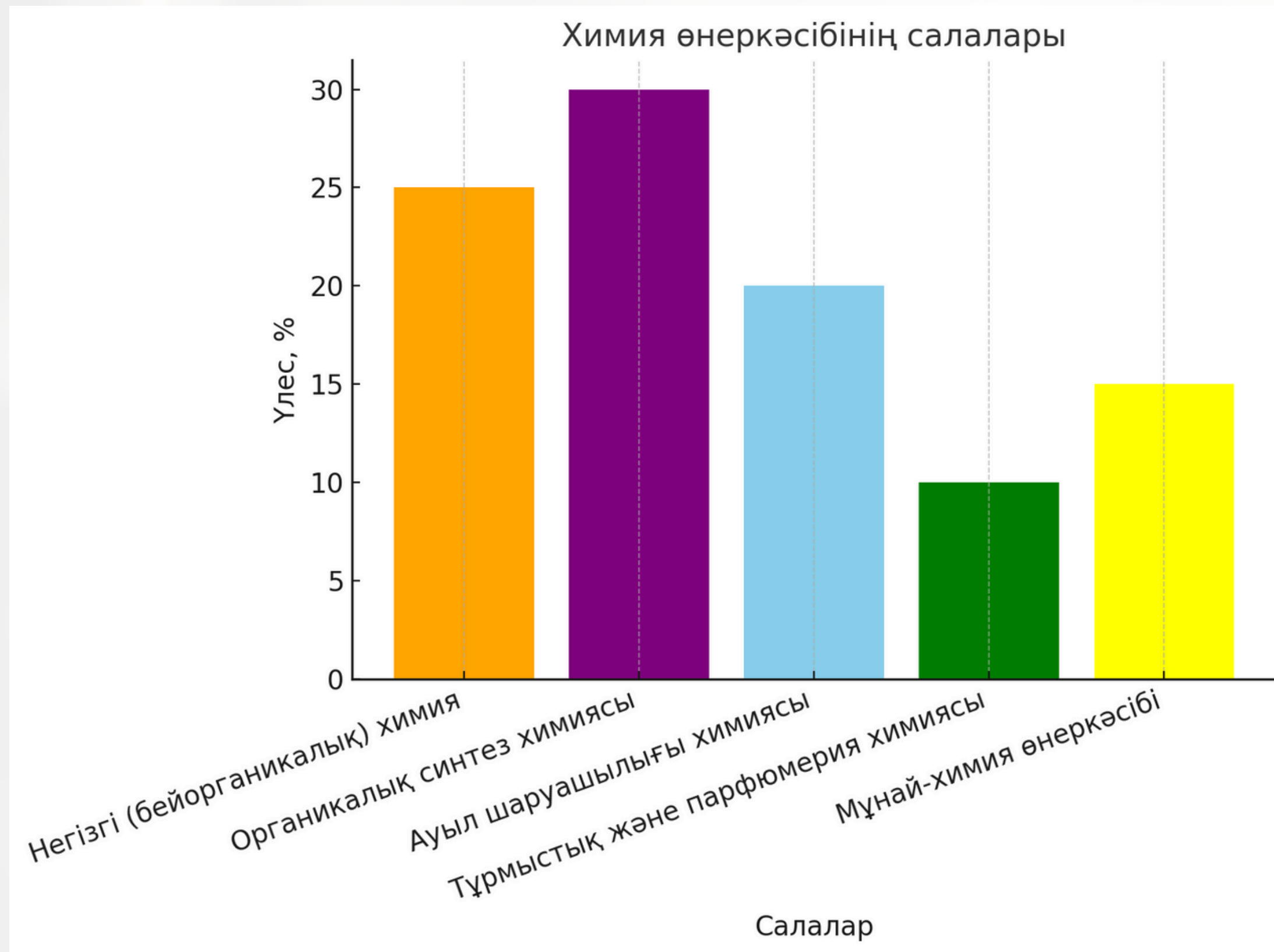
Мұнай-химия өнеркәсібі

Мұнай мен газды қайта өңдеу арқылы синтетикалық материалдар мен отын шығарады.
Өнімдері: бензин, дизель, синтетикалық каучук, полиэтилен, пропилен, т.б.

Химия өнеркәсібінің негізгі салалары мен олардың үлестік арақатынасы көрсетілген

ең үлкен үлесті органикалық синтез химиясы (30%) алады, одан кейін негізгі бейорганикалық химия (25%) және ауыл шаруашылығы химиясы (20%) келеді.

Бұл салалар елдің өндіріс және ауыл шаруашылығы секторларын шикізат және дайын өніммен қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Химия өнеркәсібінің Қазақстандағы болашағы

Химия өнеркәсібі — елдің индустриялық-
инновациялық дамуының басты
бағытының бірі.

Болашақта бұл сала Қазақстанның
экономикалық тәуелсіздігін күшейтіп,
ішкі және сыртқы нарыққа жоғары
сапалы өнім шығаруға мүмкіндік береді.

Негізгі аймақтар және өндіріс көлемі

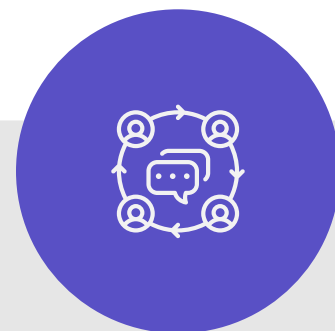
Аймақ / Кәсіпорын	Негізгі өнімдер	2024 жылғы өндіріс көлемі
Жамбыл облысы Kazphosphate LLP	минералды тыңайтқыштар	700 мың т
Атырау облысы Атырау мұнай-химия паркі	полипропилен	500 мың т
Павлодар облысы Pavlodar Chemical Plant	мұнай - химиялық өнімдер	350 мың т
Маңғыстау облысы KPI Inc.	жоғары сапалы полипропилен	500 мың т

Барлығы: шамамен 4.4 млрд USD өнім (2024 ж.)

ҚР химия өнеркәсібі бойынша статистикалық көрсеткіштер(2024 ж.)

- Өндіріс өсімі:
7.7% - ға
- Нарық көлемі:
\$4.36 млрд

- Петрохимия
секторы: 50%
өсім
- Экспорт
көлемі: \$2
млрд (13% - ға)

- Азот
тыңайтқыштары:
219 мың т

Даму салалары

Фармацевтика

01

- Өз елімізде дәрі-дәрмек, жуғыш заттар, тұрмыстық химия өнімдерін өндіру арттырылады.
- Бұл импортқа тәуелділікті азайтып, жаңа жұмыс орындарын ашады.

Ауыл шаруашылығы

02

- Минералды тыңайтқыштарды ішкі нарықта жеткілікті мөлшерде өндіру жоспарланған.
- Экспортқа шығару әлеуеті де жоғары (әсіресе Орта Азия мен Ресей нарығына).

Экология

03

- Болашақта химия өндірісінде “жасыл химия” қағидалары қолданылады.
- Қалдықсыз және қауіпсіз технологиялар енгізіледі.

Негізгі химия

05

- Қазақстанда мұнай мен газ мол болғандықтан,
- полимер, пластмасса, синтетикалық талшық, каучук сияқты өнімдер өндірісі кеңейеді.
- Атырау мұнай-химия технопаркі — осы бағыттағы басты жоба.

ХИМИЯ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙҒА ӘСЕРІ

Ауаның
ластануы

Судың
ластануы

Топырақтың
улануы

Қалдықсыз
және экологі-
яши таза
технологияларды
енгізу

Тазарту
құрылғылары
мен фильтрлерді
пайдалану

Қайта өндеу
және ресурст-
арды үнемдеу

Қорытынды

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі Статистика бюросы. Өнеркәсіп өндірісінің негізгі көрсеткіштері: салалар бойынша талдау. — Астана, 2024.
2. Әбдіков Қ.Х., Сарсенова А.М. Химия өнеркәсібінің аумақтық ұйымдастырылуы және ресурстық негізі. — Алматы: Қазақ университеті, 2022. — 174 б.
3. GlobalData Analytics. Kazakhstan Chemical Market Outlook 2025. — London, 2024.